

Individualizētās mūzikas terapijas izvērtēšanas profila sociālās un emocionālās funkcionēšanas izvērtēšanas skalu adaptācija Latvijā

Jana Duhovska^{1,2}, Kristīne Mārtinsonsone^{1,3}

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

² Latvijas Mūzikas terapijas asociācija

³ Latvijas Mākslas terapijas asociācija

Ievads. Individualizētās mūzikas terapijas izvērtēšanas profils (IMTIP) [Baxter, et al., 2007] ir ASV strādājošas mūzikas terapeitu, fizioterapeitu, ergoterapeitu, psihologu un speciālo pedagogu komandas izveidots mūzikā balstīts izvērtēšanas instruments, kas lietojams darbā ar bērniem psihiatrijā un rehabilitācijā. Saskaņā ar IMTIP radītāju un vairāku mūzikas terapeitu atzinumu [Berger, 2009; Snow, D'Amico, 2009; Streeter, 2012], IMTIP ir viens no visaptverošākajiem izvērtēšanas instrumentiem mūzikas terapijā, jo par klientu / pacientu iegūto informāciju organizē desmit skalās, kas reprezentē skaidri definētus pacienta funkcionēšanas domēnus (*domains*) jeb jomas, 53 funkcionēšanas apakšjomas (*sub-domains*) un 374 prasmes (*skills*). Latvijā IMTIP līdz šim nebija adaptēts.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis bija veikt IMTIP Sociālās funkcionēšanas izvērtēšanas skalas un Emocionālās funkcionēšanas izvērtēšanas skalas adaptāciju Latvijā atbilstoši starptautiskajām testu adaptācijas vadlīnijām [ITC Guidelines on Adapting tests, 2013] un 1) pārbaudīt IMTIP skalu iekšējās saskaņotības rādītājus, 2) noteikt IMTIP skalu testa un retesta saistību, 3) noteikt saistību starp trīs neatkarīgu ekspertu vērtējumiem, 4) noteikt atšķirības IMTIP skalu rādītājos 9–12 gadu vecu bērnu ar uzvedības traucējumiem grupā un praktiski veselu 9–12 gadu vecu bērnu grupā. IMTIP skalas tiek izmantotas, reģistrējot 30 minūšu garā strukturētā mūzikas terapijas sesijā novērotās reakcijas un uzvedību, norādot to intensitāti (nekad (0%), reti (< 50%), mainīgi (50–79%) un pastāvīgi (80–100%). Sociālās funkcionēšanas skalas ietvaros notiek klienta / pacienta izvērtēšana sešās apakšskalās – pamatprasmes, piedalīšanās / iesaistīšanās, savas kārtas gaidīšana un realizācija, sekošana norādījumiem, attiecību veidošana; Emocionālās funkcionēšanas skalas ietvaros notiek klienta / pacienta izvērtēšana četrās apakšskalās – pamatprasmes, diferenciācija / izpaušana, regulācija, pašapzināšanās.

Rezultāti.

- 1) ir laba un cieša korelācija skalu iekšējās saskaņotības rādītājos (no $\alpha = 0,59$ līdz $\alpha = 0,92$);
- 2) ir cieša korelācija ($r = 0,77$ līdz $r = 0,82$) starp neatkarīgu ekspertu vērtējumiem;
- 3) ir cieša korelācija ($r = 0,82$ līdz $r = 1$) starp testa un retesta rezultātiem;
- 4) ir statistiski nozīmīga atšķirība visos IMTIP Emocionālās funkcionēšanas skalas un Sociālās funkcionēšanas skalas rādītājos 9–12 gadus veciem bērniem ar uzvedības traucējumiem un praktiski veselīgiem 9–12 gadus veciem bērniem.

Secinājumi. Ir veikta IMTIP Sociālās funkcionēšanas izvērtēšanas skalas un Emocionālās funkcionēšanas izvērtēšanas skalas adaptācija Latvijā. Ieteicams precizēt mūzikā balstītās izvērtēšanas sesijas struktūru un veikt mūzikas terapeitu apmācību. Secināms, ka IMTIP ir mūzikā balstīts izvērtēšanas instruments, kas sniedz informāciju par bērnu ar uzvedības traucējumiem grūtībām vai nespēju emocionālajā un sociālajā funkcionēšanā.